

Bruselj, 16. marec 2023
(OR. en)

7278/23

MI 204
COMPET 221
IND 115

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	16. marec 2023
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2023) 162 final
Zadeva:	SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ 30. obletnica enotnega trga

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2023) 162 final.

Priloga: COM(2023) 162 final

Bruselj, 16.3.2023
COM(2023) 162 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

30. obletnica enotnega trga

1. UVOD

Enotni trg letos praznuje svojo 30. obletnico. Je eden največjih dosežkov EU. Od njegove ustanovitve leta 1993 državljani in podjetja uživajo prednosti prostega pretoka oseb, storitev, blaga in kapitala, ki presegajo celo najbolj vizionarska pričakovanja izpred treh desetletij.

Če je bil enotni trg sprva mišljen kot območje proste trgovine brez tarifnih ali netarifnih ovir med njegovimi članicami, se je razvil v mnogo več kot to. Uspešno je postal največje povezano območje enotnega trga na svetu¹, obenem pa ostaja tudi eno najbolj navzven usmerjenih območij. Enotni trg še zdaleč ni samo pravni okvir in tudi ne zgolj trg: je območje svobode, napredka, priložnosti, rasti, skupne blaginje in odpornosti ter sredstvo geopolitičnega vpliva.

Ko se ozremo nazaj na mnoge dosežke, ki se nam v naših vsakdanjih življenjih zdijo že samoumevni, moramo obenem priznati, da je enotni trg dragocena in delujoča pridobitev, ki jo moramo redno ohranjati in izpopolnjevati.

Enotni trg se mora še naprej prilagajati novim izzivom², kar med drugimi priznava tudi Evropski parlament v svoji resoluciji ob 30. obletnici enotnega trga³. Potrebno je skupno prizadevanje za njegovo nadaljnje ohranjanje, poglobljanje, izkoriščanje vseh njegovih potencialov, ohranjanje enakih konkurenčnih pogojev tako znotraj trga kot v svetu ter za zagotovitev, da trg podpira blaginjo EU z dolgoročno konkurenčnostjo in produktivnostjo, kot zahteva Evropski svet⁴. Enotni trg je skupen prostor, ki privablja naložbe znotraj EU in zunaj nje s predvidljivim in enostavnim regulativnim okvirom.

Potrebna so skupna prizadevanja za uveljavljanje obstoječih pravil, odpravo ovir in ugotavljanje področij za nadaljnje povezovanje enotnega trga. Morebitne koristi so zelo pomembne: po ocenah bi lahko odprava ovir na ravni držav članic zgolj za pretok blaga in storitev na enotnem trgu do konca leta 2029 za gospodarstvo ustvarila dodatnih 713 milijard EUR⁵.

¹ Merjeno v pariteti kupne moči, Svetovni gospodarski obeti MDS.

² Med njimi tudi demografskim.

³ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 18. januarja 2023 o 30. obletnici enotnega trga: pregled dosežkov in pogled na prihodnji razvoj, P9_TA(2023)0007.

⁴ Sklepi Evropskega sveta, 9. februar 2023.

⁵ Opredelitev stroškov neukrepanja na ravni EU, 2019–2024, študija Službe Evropskega parlamenta za raziskave, 2019.

2. ENOTNI TRG JE ŽE 30 LET V SREDIŠČU EVROPSKEGA PROJEKTA

2.1. Izboljšanje življenj državljanov in podjetij, spremljanje zelenega in digitalnega prehoda

Zaradi prostega pretoka oseb, blaga, storitev in kapitala lahko Evropejci dostopajo do najširše možne palete proizvodov, storitev, izkušenj, idej, kultur in jezikov, kar vsak dan po vsej celini prinaša koristi več kot 440 milijonom državljanom. Enotni trg je predvsem sredstvo za večjo blaginjo ljudi.

Z odpravo prebitkov za **gostovanja** lahko med potovanjem po Evropi ostajamo v stiku z družino in prijatelji. **Potrošniški proizvodi in hrana**, ki krožijo na enotnem trgu, najsi bodo kupljeni prek spleta ali drugje, so postali varnejši, nevarni proizvodi pa so s trga odpoklicani. S **skupnim polnilcem** za elektronske naprave bodo zmanjšani e-odpadki in nevšečnosti za potrošnike, obenem pa bodo zanje vsako leto ustvarjeni prihranki v višini 250 milijonov EUR. Enotni evropski prometni prostor omogoča cenovno dostopno potovanje in prevoz blaga znotraj EU. Močne **pravice potrošnikov** pomenijo, da prejmemo odškodnino, kadar so naši potovalni načrti prekinjeni. Podjetja in državljani lahko enako enostavno plačujejo prek meja kot tudi doma. Potrošniki, ki zaprosijo za **posojilo**, lahko računajo na boljšo zaščito.

Enotni trg omogoča tudi lažje bivanje, študij, delo in upokojevanje v drugi državi članici. Program **Erasmus** je skoraj 13 milijonom mladim omogočil študij in delo v tujini. Z enotnim trgom so se razširila obzorja in priložnosti za evropske strokovnjake, saj omogoča lažje priznavanje njihovih **poklicnih kvalifikacij**. Zaradi usklajevanja pravil **socialne varnosti** lahko milijoni Evropejcev med bivanjem v tujini še naprej uživajo svoje pravice do pokojnine in zdravstvenega varstva, pravila glede zdravja in varnosti pri delu pa zagotavljajo pošteno konkurenco in visoke standarde za vse, kjer koli delajo⁶.

Enotni trg je skladno z evropskim zelenim dogovorom močna gonilna sila, ki pospešuje **zeleni prehod**. Standardi za proizvode, ki so enotno določeni na ravni EU, zagotavljajo skladnost z okoljskimi in varnostnimi zahtevami ter upoštevajo zahteve glede energijske učinkovitosti. Tržni pristop sistema EU za trgovanje z emisijami (ETS) omogoča stroškovno učinkovito zniževanje emisij, prihodki, ki jih ustvarja, pa lahko podpirajo prehod na čistejšo proizvodnjo in spodbujanje inovacij.

Povezan **energetski trg EU** je stroškovno najučinkovitejši način za zagotovitev trajnostne, varne in cenovno dostopne oskrbe državljanov EU z energijo. V zadnjem desetletju so velika prizadevanja za nadaljnje povezovanje trgov z električno energijo v Evropi potrošnikom prinesla znatne koristi, ki po ocenah znašajo približno 34 milijard EUR na leto, saj omogočajo čezmejno trgovino med državami članicami in izboljšujejo zanesljivost oskrbe na

⁶ To celotno vlogo enotnega trga priznava tudi resolucija EP (glej točko 9).

širšem geografskem območju⁷. V okolju pogostih motenj oskrbe je enotni trg pomagal zagotoviti, da energija, še zlasti plin, priteka tja, kjer je najbolj potrebna. Regionalno sodelovanje in solidarnost sta ključna za zagotovitev odpornosti energetskega sistema EU. K tej stabilni zanesljivosti oskrbe znatno prispeva uredba TEN-E, ki povezuje energetske sisteme držav članic prek projektov skupnega interesa. Hkrati je nedavna energetska kriza opozorila na številne pomanjkljivosti, na katere se je EU morala odzvati.

V naslednjih letih se mora enotni trg nadalje razvijati, da bo lahko izpolnil pričakovanja državljanov glede **digitalnega prehoda**, osredotočenega na človeka, in trgov, na katerih bodo trajnostne izbire cenovno dostopne in privlačne. **Akt o digitalnih storitvah** bo zagotovil, da lahko spletna podjetja po vsej Evropi poslujejo na podlagi enotnega nabora neposredno veljavnih pravil ter da lahko državljani varno uporabljajo spletne platforme in storitve e-trgovine kjer koli v EU, pri tem pa so zaščiteni pred nezakonitimi vsebinami, napačnimi informacijami in spletnim nadlegovanjem. **Akt o digitalnih trgih** bo zagotovil pravične in tekmovalne trge v digitalnem sektorju ter preprečil, da bi platforme na enotnem trgu zlorablale svojo moč vratarjev. Usklajena pravila na področjih, kot so avdiovizualni mediji in avtorske pravice, podpirajo kulturno raznolikost in medijski pluralizem v digitalnem okolju. Z že sprejetim aktom o upravljanju podatkov in aktom o podatkih v zaključni fazi pogajanj EU vzpostavlja pravi **enotni trg za podatke**, ki bo ponudil priložnosti za vse gospodarske akterje, Evropa pa bo z njim postala svetovna voditeljica v podatkovno okretnem gospodarstvu. Obenem ustvarjamo tudi enotni trg **kibernetske varnosti**, vključno z zahtevami glede kibernetske varnosti za vse povezljive proizvode ter programsko ali strojno opremo.

EU je razvila digitalna orodja za bolj nemoteno delovanje enotnega trga. Komisija je med pandemijo hitro razvila **digitalno COVID potrdilo**, da bi olajšala svobodno gibanje ter državljanom in prebivalcem EU omogočila enostavno predložitev digitalnega dokazila, da so bodisi bili cepljeni proti COVID-19, prejeli negativen rezultat testa ali da so bolezen preboleli.

Digitalna orodja **zmanjšujejo upravna bremena in ustvarjajo preglednost** za državljane in podjetja. Kadar ti želijo izvedeti več o svojih pravicah in priložnostih, lahko obiščejo portal **Tvoja Evropa**, ki je enotna vstopna točka za informacije. Kdor ob soočenju s težavami na enotnem trgu išče nasvet, lahko uporabi storitvi **Tvoja Evropa – nasveti** in **SOLVIT**, ki podjetjem ali posameznikom, prizadetim zaradi kršitev prava EU, pomagata reševati spore, tudi z zunajsodnim reševanjem, in jim tako omogočata preseči ovire. Za izboljšanje poslovnega okolja bo storitev SOLVIT svoja prizadevanja osredotočila na pomoč majhnim in srednjim podjetjem (MSP) pri čim boljšem izkoriščanju priložnosti enotnega trga. **Informacijski sistem za notranji trg**⁸, ki povezuje več tisoč javnih uprav, omogoča čezmejne upravne izmenjave med njimi in rešuje težave. Z leti je stalno rasel in sedaj zajema 19 področij politike⁹. Skupaj se s tem vzpostavlja resnična „zaledna služba enotnega trga“ v korist podjetij in uprav.

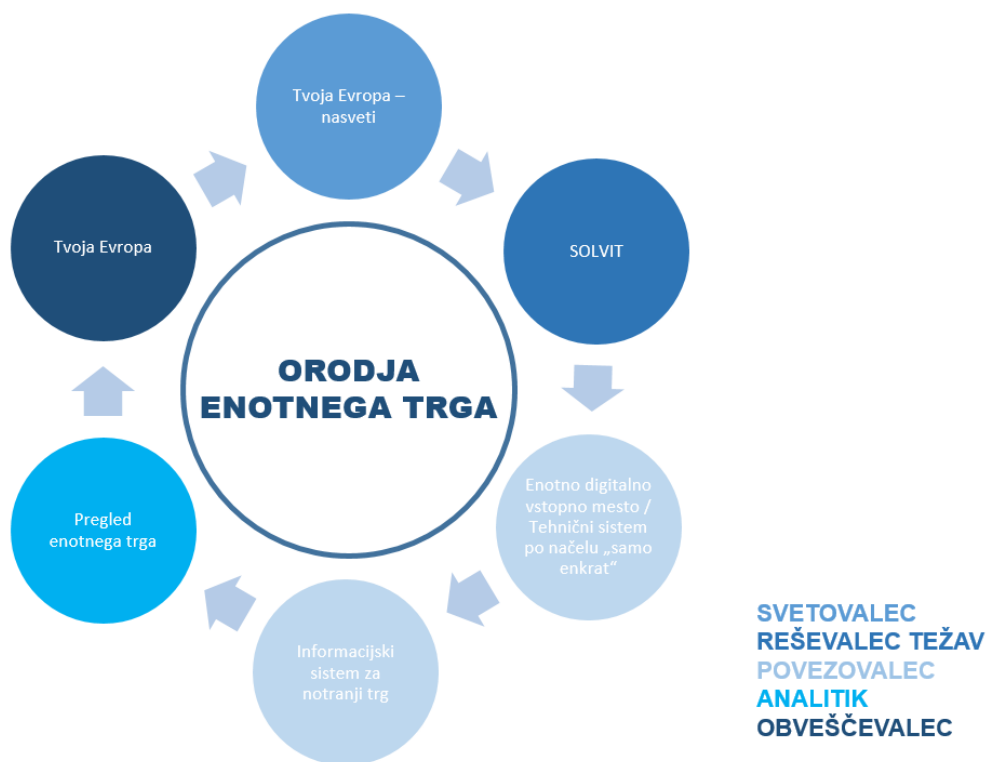
⁷ Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev: <https://www.acer.europa.eu/events-and-engagement/news/press-release-acer-publishes-its-final-assessment-eu-wholesale>.

⁸ Informacijski sistem za notranji trg https://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/index_sl.htm.

⁹ [Pregled enotnega trga za leto 2022](#), splošna učinkovitost informacijskega sistema za notranji trg.

Tehnični sistem po načelu „samo enkrat“ bo v primerih, ko podjetje ali državljani enkrat predloži dokument javni upravi, omogočil varen prenos dokumenta drugim javnim upravam, da lahko podjetje ali posameznik ostale postopke zaključi brez potrebe po ponovni predložitvi. Vsa ta orodja so dostopna prek **enotnega digitalnega vstopnega mesta** EU. Hkrati bo **evropska denarnica za digitalno identiteto**¹⁰ državljanom in podjetjem po vsej EU zagotovila standardizirane dokumente, ki jih lahko varno uporabljajo za svojo identifikacijo, ter ključne informacije, na primer o diplomah, ki izkazujejo poklicne kvalifikacije, ali dokumentih v zvezi z zdravstvenim varstvom in socialno varnostjo. Pri uresničevanju ciljev evropskega digitalnega desetletja¹¹ namerava EU do leta 2030 vse ključne javne storitve zagotoviti na spletu.

Graf 1: orodja enotnega trga

Vir: Evropska komisija

¹⁰ Za več informacij glej [evropsko digitalno identiteto \(europa.eu\)](https://europa.eu).

¹¹ Za več informacij glej [sklep o vzpostavitvi programa politike Digitalno desetletje do leta 2030](#).

2.2. Spodbujanje gospodarstva

Enotni trg kot največji povezani trg na svetu presega vsa pričakovanja v makroekonomskem smislu. Z 18 % svetovnega BDP¹² je odskočna deska za podjetja, da lahko svoje blago in storitve ponudijo več kot 440 milijonom državljanom EU po vsej celini. Na njem deluje 23 milijonov podjetij¹³, ki zaposlujejo skoraj 128 milijonov ljudi¹⁴. Prinaša zelo **pomembne gospodarske koristi**, saj za EU ustvarja BDP, ki je dolgoročno do 9 % višji, kot bi bil brez enotnega trga¹⁵. To povezovanje je bilo in je še vedno **temeljni vir rasti in ustvarjanja delovnih mest**¹⁶. Medtem ko se je skupna zaposlenost v EU v obdobju 2000–2014 povečala za 5,5 %, se je število delovnih mest, ki so odvisna od čezmejnih storitev¹⁷, v istem obdobju skoraj podvojilo (s 5,6 na 10,9 milijona)¹⁸. Obseg trgovine z blagom in storitvami med državami članicami se je v primerjavi z velikostjo gospodarstva EU v zadnjih 30 letih približno podvojil. Po mnenju raziskovalcev je gospodarsko povezovanje v Evropi z regulativnega vidika naprednejše kot na primer v Združenih državah Amerike¹⁹.

Graf 2: Trgovina z blagom in storitvami znotraj enotnega trga (1993–2021)

¹² BDP po tekočih cenah.

¹³ Brez finančnega sektorja.

¹⁴ *Celebrating 30 years of EU Single Market* (30 let enotnega trga EU) 1993–2023, Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/edn-20221206-1>.

Ta številka zajema nefinančni sektor gospodarstva (področji B in N NACE Rev. 2 in oddelek 95 razen področja K), ki zajema: industrijo, gradbeništvo, trgovino in nefinančne storitve.

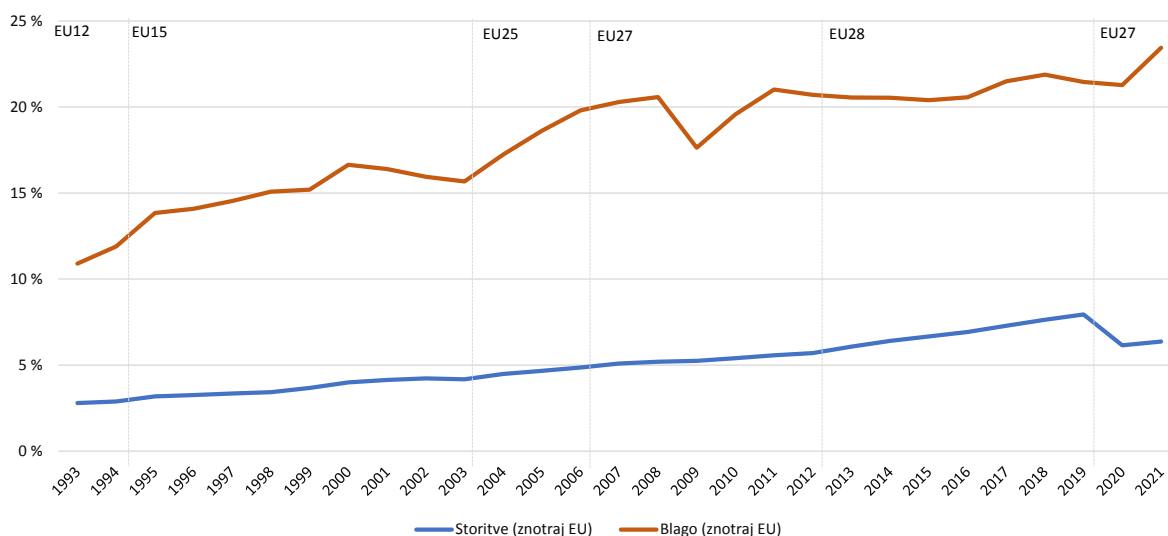
¹⁵ Dokument za razpravo št. 094: *Quantifying the Economic Effects of the Single Market in a Structural Macromodel* (Količinska opredelitev gospodarskih učinkov enotnega trga v strukturnem makromodelu) ([europa.eu](https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/edn-20221206-1)), Jan in't Veld, 2019.

¹⁶ Vir: Dansko ministrstvo za industrijo, podjetništvo in finančne zadeve: *The Single Market accounts for 56 million jobs across the EU* (Enotni trg predstavlja 56 milijonov delovnih mest po vsej EU).

¹⁷ Zaposleni v podjetjih, ki izvažajo storitve ali zagotavljajo izvoznemu sektorju vmesno blago in storitve.

¹⁸ Vir: *Cross border services in the internal market: an important contribution to economic and social cohesion* (Čezmejne storitve na notranjem trgu: pomemben prispevek k ekonomski in socialni koheziji), avtorja študije Manuel Fritsch in dr. Roman Bertenrath (2019); <https://www.eesc.europa.eu/sl/our-work/publications-other-work/publications/cross-border-services-internal-market-important-contribution-economic-and-social-cohesion>.

¹⁹ Vir: Parson, C., in Smith, A., „The 'completeness' of the EU Single Market in comparison to the United States“ („Popolnost“ enotnega trga EU v primerjavi z Združenimi državami), *Single Market Economy Papers*, WP7, Urad za publikacije Evropske komisije, 2022. Glej tudi oddelek 2.4 o odpravljanju neregulativnih ovir v EU z upravnim sodelovanjem in digitalnimi orodji.

Vir: službe Komisije na podlagi podatkov Eurostata. Opomba: graf prikazuje pretok blaga in storitev znotraj EU kot delež BDP EU. Navpične prekinjene črte na grafu prikazuje spremembe v upoštevanem obsegu podatkov o trgovini in BDP glede na število držav članic (npr. v obdobju 2007–2012 sta upoštevana trgovina in BDP za EU27, v obdobju 2013–2019 pa trgovina in BDP za EU28). Obseg trgovine je merjen s povprečjem uvoza in izvoza.

Hkrati je enotni trg pomembno gonilo **finančnega povezovanja** v Evropi ter je ključen za ekonomsko in monetarno unijo. Podjetja lahko na njem lažje pridejo do denarja, Evropa pa je z njim privlačnejša za naložbe²⁰. Deleži tujih neposrednih naložb in portfeljskih naložb znotraj EU so se v zadnjih desetletjih povečevali in bili v drugem četrtletju 2021 v primerjavi z začetkom leta 2002 skoraj petkrat oziroma štirikrat višji. V okviru akcijskega načrta za unijo kapitalskih trgov potekajo številne pobude za dokončno oblikovanje enotnega trga kapitala. Komisija je nedavno, tj. decembra 2022, v okviru unije kapitalskih trgov predstavila predlog za zmanjšanje birokratskih ovir za podjetja, zlasti MSP, s ciljem zbiranja sredstev na borzah ter predlog za odpravo strukturnih ovir z uskladitvijo ključnih vidikov prava na področju insolventnosti podjetij. Kljub temu je treba za povezovanje nacionalnih kapitalskih trgov še veliko storiti. Povezani in zaupanja vredni plačilni sistemi podpirajo delovanje enotnega trga in s tem prispevajo h konkurenčnosti EU.

Pomembne so tudi družbene koristi enotnega trga za zaposlovanje, saj je kar 56 milijonov delovnih mest v EU odvisnih od trgovine znotraj EU. Število mobilnih delavcev EU se je v zadnjih 30 letih stalno povečevalo tudi zaradi programov, kot je EURES²¹, in politik za izboljšanje priznavanja kvalifikacij ter znanj in spretnosti. Model socialnega tržnega gospodarstva EU temelji na visokih socialnih standardih, ki jih spodbuja **evropski steber socialnih pravic**. Slednji promovira enake možnosti in dostop do trga dela, poštene pogoje

²⁰ Vir: Evropska centralna banka (2022), *Financial Integration and Structure in the Euro Area* (Finančno povezovanje in struktura v evroobmočju), tehnično poročilo, Evropska centralna banka, Frankfurt. Evropska komisija (2022), Poročilo o evropski finančni stabilnosti in povezanosti, delovni dokument služb Komisije, SWD(2022) 93 final, Evropska komisija, Bruselj.

²¹ EURES je evropska mreža za sodelovanje zavodov za zaposlovanje, ki naj bi olajšala prosti pretok delavcev [EURES \(europa.eu\)](https://eures.europa.eu).

dela ter socialno zaščito, vključevanje in raznolikost (na primer pri napotitvah delavcev²², usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja²³, primernih minimalnih plačah²⁴ in preglednosti plač). Tako ta socialni okvir prispeva k enakim konkurenčnim pogojem na enotnem trgu.

Enotni trg je obenem omogočil nadaljnji razvoj **socialnega gospodarstva**, kjer približno 2,8 milijona subjektov socialnega gospodarstva v Evropi zaposluje približno 13,6 milijona ljudi²⁵. Komisija je decembra 2021 sprejela akcijski načrt za socialno gospodarstvo²⁶, v katerem je predlagala konkretne ukrepe, ki naj bi bili uresničeni do leta 2030. V letošnjem letu bo sprejet sveženj za socialno gospodarstvo, vključno z zakonodajno pobudo o čezmejnih dejavnostih združenj na enotnem trgu.

Enotni trg ima pomembno vlogo pri omogočanju progresivne navzgor usmerjene **ekonomske konvergence** znotraj EU po zaporednih širitvah. Ustvaril je namreč enake konkurenčne pogoje za podjetja po vsej EU, s tem pa jim je obenem olajšal čezmejno poslovanje in enakovredno konkurenco. To je spodbudilo večjo čezmejno trgovino in naložbe, ki so posledično povzročile večjo gospodarsko rast in ustvarjanje delovnih mest²⁷. Socialna in ekonomska kohezija sta ključni za delovanje enotnega trga, kot je bilo že pred 30 leti priznано v njegovem ustanovnem aktu. Kohezijska politika podpira usklajen razvoj evropskih regij, saj jim omogoča, da prispevajo k enotnemu trgu in uživajo njegove koristi. Z večjimi priložnostmi za gospodarsko dejavnost je enotni trg državam z nižjimi dohodki omogočil približevanje tistim z višjimi dohodki in prispeval k ustvarjanju več delovnih mest ter s tem zmanjšal brezposelnost. Enotni trg je **temelj konkurenčnosti evropskih podjetij**²⁸, kar zagotavlja boljše proizvode in nižje cene za potrošnike²⁹. Zaradi enotnega trga so vrednostne verige v EU tudi močno integrirane in medsebojno povezane. Ekosistema mobilnosti in avtomobilskega ekosistema na primer ne sestavljajo zgolj velike in svetovno

²² Direktiva (EU) 2018/957 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. junija 2018 o spremembi Direktive 96/71/ES o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev (Besedilo velja za EGP).

²³ Direktiva (EU) 2019/1158 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev ter razveljavitvi Direktive Sveta 2010/18/EU.

²⁴ Direktiva (EU) 2022/2041 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. oktobra 2022 o ustreznih minimalnih plačah v Evropski uniji.

²⁵ Podatek zajema EU28. Glej Evropski ekonomsko-socialni odbor, Nedavni razvoj socialne ekonomije v Evropski uniji, avtorja Monzon, J. L., in Chaves, R., 2017.

²⁶ Sporočilo Komisije – Ustvarjanje gospodarstva po meri ljudi: akcijski načrt za socialno gospodarstvo, (COM(2021) 778).

²⁷ Vir: Parson, C., in Smith, A., „The 'completeness' of the EU Single Market in comparison to the United States“ („Popolnost“ enotnega trga EU v primerjavi z Združenimi državami), *Single Market Economy Papers*, WP7, Urad za publikacije Evropske komisije, 2002. Glej tudi oddelek 2.4 o odpravljanju tovrstnih neregulativnih ovir v EU z upravnim sodelovanjem in digitalnimi orodji.

²⁸ V zadnjem desetletju so raziskave in inovacije v širšem smislu prispevale k dvema tretjinama rasti produktivnosti EU. Program Obzorje Evropa in njegovi predhodniki so pripomogli k ustvarjanju in boljšemu širjenju odličnega znanja in tehnologij po vsem enotnem trgu. Glej Poročilo „Science, Research and Innovation Performance of the EU“ (Uspešnost EU na področju znanosti, raziskav in inovacij) za leto 2020. Raziskava Eurobarometra iz oktobra 2022 o politiki varstva konkurence, ki je osredotočena na državljane ter MSP, kaže, da konkurenca po mnenju velike večine anketirancev spodbuja inovacije ter omogoča več izbire in boljše cene. Glej https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/si/ip_22_6374.

²⁹ Natančneje, ocenjeno je, da so ukrepi v zvezi z združitvami, karteli in protimonopolno politiko v obdobju 2012–2021 za potrošnike ustvarili neposredne prihranke v višini od 12 do 21 milijard EUR na leto (Letno poročilo o enotnem trgu za leto 2023, stran 18).

znane korporacije, temveč zlasti dobavitelji sestavnih delov ter prodajne in servisne mreže, skupno pa predstavljata 1,8 milijona podjetij, med katerimi je 99,7 % MSP.

Politika varstva konkurence ima osrednjo vlogo pri ohranjanju dobro delujočih trgov in odpravljanju ustreznih tržnih nepopolnosti v Evropi. Vse od ustanovitve Unije je pripomogla k večji odpornosti in svetovni konkurenčnosti industrij, hkrati pa je zagotovila, da imajo od visoko konkurenčnega socialnega tržnega gospodarstva na koncu največje koristi državljani EU. Z uveljavljanjem konkurenčnega prava, ki temelji na pravilih, sta vsem podjetjem, ki si prizadevajo kar najboljše izkoristiti evropski enotni trg, zagotovljeni tudi pravna varnost in predvidljivost.

2.3. Krepitev odpornosti proti krizam

Številne nedavne krize so pokazale na ključni pomen nemoteno delujočega enotnega trga. Nujne storitve, kot so oskrba z energijo in vodo, zagotavljanje zdravstvenih storitev, promet³⁰ in telekomunikacije, so ključne za zagotovitev blaginje ljudi ter za samo odzivanje na izredne razmere. Te storitve morajo delovati tako med nesrečo ali krizo kot tudi po njej.

Kadar države članice delujejo posamično, tako da zaprejo svoje meje ali uvedejo prepoved izvoza medicinske opreme, žit ali surovin znotraj EU, je pod pritiskom celotno delovanje enotnega trga, kar enako ogroža industrijo, storitve in strokovnjake, nazadnje pa tudi državljane. Medtem ko je pandemija COVID-19 v začetku povzročila pomanjkanje bistvenih proizvodov ter precejšnje prometne zastoje, ki so preprečevali prosti pretok ključnih delavcev, je enotni trg prevladal. Ko je povpraševanje po maskah in cepivih na svetovni ravni strmo poskočilo, smo zaradi enotnega trga lahko premostili pomanjkanje različnih virov oskrbe in zmogljivosti ter proizvedli blago, ki se je pokazalo kot življenjsko pomembno.

Po začetnem obdobju, v katerem so nacionalni organi enostransko in neusklajeno uvedli ovire za prosti pretok blaga, storitev in oseb, kar je globoko vplivalo na gospodarsko dejavnost, je Komisija s podporo držav članic ukrepala za odpravo teh ovir s pobudami, kot so „zeleni vozni pasovi“. EU pa je ohranila popolnoma odprte dobavne verige s svetom na temeljih uspešne industrije, ki že desetletja uživa koristi od enotnega trga, ter z združevanjem sil in zmogljivosti po vsej Evropi, od velikih družb do nadvse inovativnih in konkurenčnih MSP.

Na podlagi svojih dosežkov smo iz teh kriz pridobili potrebne politične izkušnje. Komisija je ustanovila **Evropski organ za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere (HERA)**, ki naj bi bolje odkrival in preprečeval prihodnje čezmejne izredne zdravstvene razmere ter se odzival nanje. Predlagala je tudi nov **instrument za izredne razmere na enotnem trgu**, ki naj bi zagotavljal, da bo enotni trg v prihodnjih kriznih razmerah ostal odprt in pravičen ter da bo še naprej zagotavljal razpoložljivost blaga in storitev, ki jih ljudje in podjetja najbolj potrebujejo. Splošneje je EU okrepila svojo pripravljenost na izredne razmere na vseh ravneh s svojim mehanizmom na področju civilne zaščite³¹. Nazadnje je za zagotovitev odpornosti enotnega trga potreben usklajen pristop na

³⁰ Za krepitev odpornosti prometa EU v času krize je Komisija sprejela sporočilo o kriznem načrtu za promet (COM/2022/211 final). Glej tudi akcijski načrt za vojaško mobilnost 2.0: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/action-plan-military-mobility-20_en

³¹ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en

ravni EU proti vse večjim čezmejnimi grožnjam, zlasti za kritične sektorje in infrastrukturo, ki se razvija in izvaja pod okriljem varnostne unije³².

Odpornost izboljšujemo tudi z boljšo pripravljenostjo. Komisija je zasnovala **sistem zgodnjega opozarjanja (sistem spremljanja SCAN)**³³ s ciljem zagotovitve dokazov za politiko. Sistem uporablja carinske podatke v skoraj realnem času in preučuje anomalna nihanja v količinah in cenah, ki razkrivajo zgodnje znake motenj v dobavnih verigah. Drugi možni spodbujevalci so prevelika koncentracija določenega uvoza iz omejenih tujih virov, obstoj nezavarovanih točk na svetovni ravni za kritične vhodne materiale, ki jih poganjajo strateške odvisnosti, ali znaki omejene zmogljivosti industrijske proizvodnje EU. **Akt o čipih**³⁴, **predlagan leta 2022**, in predlog **evropskega akta o kritičnih surovinah**³⁵, sprejet vzporedno s tem sporočilom, bosta v pomoč EU, da na osnovi svojih vrhunskih raziskav zavzame vodilni položaj na področju industrije z naložbami v evropsko industrijo in spodbujanjem mednarodnih partnerstev, hkrati pa bosta vzpostavila okvir za izboljšanje dostopa do surovin znotraj enotnega trga, okrepila zmogljivost Evrope in razširila zunanje vire surovin.

V **industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo**³⁶ so opredeljeni izzivi, s katerimi se trenutno sooča evropska industrija, in predlagani nadaljnji ukrepi za spodbujanje neto ničelne industrije. V okviru tega načrta je Komisija predlagala **akt o neto ničelni industriji**³⁷ ter sprejela **začasni okvir za krizne razmere in prehod za državno pomoč**³⁸, ki določa ciljne,časne in sorazmerne ukrepe za pospešitev konkurenčnega prehoda Evrope na podnebno nevtralno gospodarstvo ob preprečevanju razdrobljenosti enotnega trga. Poleg tega, kot je bilo napovedano v industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora, namerava Komisija pred poletjem 2023 predlagati Evropski sklad za suverenost za ohranitev evropske prednosti na področju kritičnih in nastajajočih tehnologij, ki so pomembne za zeleni in digitalni prehod, ter za ohranitev kohezije in celovitosti enotnega trga.

2.4. Spodbujevalni učinek enotnega trga in njegova geopolitična prednost na svetovnem prizorišču

Koristi enotnega trga so pomemben del **splošne privlačnosti EU kot območja varnosti, stabilnosti in odprtih vrednot**. EU predstavlja približno 14 % svetovne trgovine z blagom³⁹. Poleg zaporednih širitvev med letoma 1973 in 2007 so v 90. letih preteklega stoletja članice EFTA Islandija, Lihtenštajn in Norveška sklenile skupaj z EU ustanoviti Evropski gospodarski prostor, s čimer so se štiri svoboščine enotnega trga razširile tudi na te države.

³² [Na primer direktiva o odpornosti kritičnih subjektov \(Direktiva \(EU\) 2022/2557\).](#)

³³ Glej sistem spremljanja „SCAN“ (Supply Chain Alert Notification), ki uvaja ta pristop, spremlja pa ga preskusna uporaba na fotovoltaičnih solarnih sistemih: https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/scan-supply-chain-alert-notification-monitoring-system_en.

³⁴ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira ukrepov za okrepitev evropskega polprevodniškega ekosistema (akt o čipih) (COM(2022) 46 final).

³⁵ COM(2023) 160.

³⁶ COM(2023) 62.

³⁷ COM(2023) 161.

³⁸ [Začasni okvir za krizne razmere in prehod \(europa.eu\).](#)

³⁹ https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_sl

Številne države na Zahodnem Balkanu in v vzhodnem sosedstvu vidijo svojo prihodnost kot članice Unije in njenega enotnega trga. EU je trdno zavezana podpori Zahodnemu Balkanu na njegovi poti v EU.

EU si prizadeva izkoristiti tudi vsako priložnost za nadaljnjo vključevanje Ukrajine na enotni trg, npr. tako, da jo povezuje s svojim elektroenergetskim omrežjem, odpravlja uvozne dajatve na ukrajinski izvoz v EU, vzpostavlja solidarnostne pasove za izboljšanje pretoka blaga in oseb ter vključuje Ukrajino v evropsko območje „gostovanja kot doma“. Komisija se bo z Ukrajino osredotočila na dogovorjene prednostne ukrepe⁴⁰, tudi na področju javnega naročanja, standardizacije, industrijskega sodelovanja, tehničnih ovir v trgovini in pri ugotavljanju skladnosti⁴¹, da bi se ta država še bolje vključila na enotni trg. Podobna prizadevanja potekajo tudi v zvezi z vključevanjem Moldavije. EU obenem vključuje Ukrajino in druge države vzhodnega partnerstva v številne ključne programe EU, kot je med drugim program Enotni trg⁴².

Enotni trg je tudi sila vplivanja in **geopolitični vzvod**, ki krepi položaj in vpliv EU v svetu. Je ekonomska hrbtenica mednarodne diplomacije EU. Ta svetovni vpliv je ključen glede na geopolitični razvoj v zadnjih 30 letih in okrepljeno svetovno konkurenco z drugimi gospodarstvi v velikosti celin. Med pandemijo sta na primer hitri razvoj in odobritev cepiv v okviru stroge ureditve EU za zdravila⁴³ omogočila EU močno platformo za reševanje pandemije COVID-19 na svetovni ravni.

Zaradi velikosti in privlačnosti enotnega trga EU podjetja pogosto za svoje globalno poslovanje uporabljajo zakonodajo in standarde EU. To je EU omogočilo, da prispeva k svetovni blaginji in ciljem trajnostnega razvoja – s trajnostjo rastjo, visoko ravno socialne zaščite, spoštovanjem zasebnosti in temeljnih pravic⁴⁴ ter močnim varstvom okolja in človekovih pravic.

V tem okviru je še zlasti uspešen evropski **standardizacijski sistem** s posebno vlogo harmoniziranih evropskih standardov, ki omogočajo gospodarskim subjektom, da dokažejo skladnost s pravom EU z enotnim standardom, ki velja na celotnem enotnem trgu. Standardi, ki so podprti z nedavno strategijo EU za standardizacijo⁴⁵, imajo pomembno vlogo pri digitalnem in zelenem prehodu, EU pa lahko z njimi pridobi vodilno vlogo v svetu, zlasti pri strateških tehnologijah. Obenem lahko prispevajo k bolj vključujoči družbi z zagotavljanjem dostopnosti najrazličnejših vsakdanjih proizvodov in storitev. Mednarodni standardi imajo

⁴⁰ Prednostni akcijski načrt za okrepljeno izvajanje poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega sporazuma EU-Ukrajina.

⁴¹ Komisija pripravlja podlago za sporazum o ugotavljanju skladnosti in prevzemanju industrijskih izdelkov (ACAA) z Ukrajino. Hkrati Komisija opravlja pripravljalo delo z Moldavijo, da bi tudi z njo začela pogajanje o sporazumu ACAA.

⁴² Za krepitev enotnega trga na terenu je bil sprejet znaten sveženj financiranja v višini 4,2 milijarde EUR (program Enotni trg) v podporo najrazličnejšim ukrepom od izboljšanja nadzora trga do zagotavljanja podpore za reševanje težav državljanom in podjetjem, podpore konkurenčnosti MSP ter izboljšanja varnosti hrane.

⁴³ [Cepiva proti COVID-19 | Evropska agencija za zdravila \(europa.eu\)](#).

⁴⁴ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov).

⁴⁵ Strategija EU za standardizacijo – Določitev globalnih standardov v podporo odpornemu, zelenemu in digitalnemu enotnemu trgu EU (COM(2022) 31).

prav tako pomembno vlogo ne le pri odpravljanju tehničnih ovir za trgovino temveč tudi pri olajševanju dostopa do mednarodnega trga za podjetja EU. Ker imajo standardi vse večjo geopolitično vlogo, je okrepljeno sodelovanje EU pri razvoju mednarodnih standardov prav tako ključno za ohranitev vrednot in interesov EU. Komisija v ta namen vodi strateški dialog s ključnimi trgovinskimi partnerji, kot so ZDA, Japonska ali Indija.

Enotni trg je omogočil EU, da je postala trgovinska sila, ki ustvarja priložnosti za podjetja EU v tujini, prenaša naša pravila in vrednote ter povezuje EU s središči rasti po svetu, s čimer nam zagotavlja potrebne vhodne surovine in podpira druge pri doseganju ciljev trajnosti. EU je najpomembnejša trgovinska partnerica 53 držav po svetu, ki skupaj predstavljajo 48 % svetovnega BDP. **Enotni trg je vzvod, ki zagotavlja, da je odprtost EU tesno povezana s spoštovanjem njenih pravil**, na primer z odpravljanjem motenj, ki jih povzročajo tuje subvencije⁴⁶, ter preprečevanjem vstopa blagu, proizvedenem s prisilnim delom⁴⁷ ali okoljsko/socialno netrajnostnimi praksami. Poleg tega sposobnost EU za uporabo gospodarskih orodij, kot so sankcije in omejevalni ukrepi, za ohranitev mednarodnega reda, ki temelji na pravilih, temelji na dobro delujočem enotnem trgu z osrednjo vlogo v svetovnem gospodarstvu.

3. POT NAPREJ – NADALJNJE POVEZOVANJE ENOTNEGA TRGA

Obletnice so priložnost, da se ozremo na pretekle dosežke ter obenem določimo pričakovanja in cilje za prihodnost. V hitro spreminjajočem se okolju se morajo nadaljevati prizadevanja za boljše uveljavljanje pravil enotnega trga in privzganje skupnega lastništva enotnega trga na ravni EU in na nacionalni ravni. Po potrebi je treba pravila še naprej tudi prilagajati novim proizvodom, storitvam in poslovnim modelom, ki bodo pomagali spodbujati zeleni in digitalni prehod.

Polno delujoč enotni trg je temelj dolgoročne konkurenčnosti EU. Sporočilo Komisije o konkurenčnosti, ki je bilo objavljeno hkrati s tem sporočilom⁴⁸, opredeljuje ukrepe za zagotovitev predvidljivega, skladnega in poenostavljenega **regulativnega okvira, ki spodbuja** dolgoročno konkurenčnost, ter za zagotovitev znanj in spretnosti, potrebnih za zeleni in digitalni prehod in gospodarsko rast, ter za pospešitev in izboljšanje dostopa do financiranja.

Komisija bo v prihodnje sodelovala na vseh ravneh upravljanja in z vsemi deležniki, da bi v celoti izkoristila možnosti enotnega trga in da bi ta zagotovil trden temelj za dolgoročno konkurenčnost. V tem okviru se to sporočilo osredotoča na dve ključni področji za nadaljnje ukrepanje:

⁴⁶ Uredba (EU) 2022/2560 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o tujih subvencijah, ki izkrivljajo notranji trg.

⁴⁷ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o prepovedi proizvodov, proizvedenih s prisilnim delom, na trgu Unije (COM(2022) 453 final).

⁴⁸ COM(2023) 168.

- **uveljavljanje obstoječih pravil enotnega trga in odpravo ovir na ravni držav članic**, zlasti ovir za čezmejno izvajanje storitev in v industrijskih ekosistemih z največjim potencialom za gospodarsko povezovanje (prodaja na drobno, gradbeništvo, turizem, poslovne storitve in sektor energije iz obnovljivih virov),
- nadaljnje **spodbujanje zelene in digitalne razsežnosti** enotnega trga kot vira inovacij, rasti in konkurenčnosti.

3.1. Uveljavljanje pravil enotnega trga in odprava ovir na ravni držav članic

Državljeni in podjetja lahko v celoti izkoristijo enotni trg samo, če se pravila EU pravilno izvajajo in uveljavljajo⁴⁹. Za zagotavljanje pravilnega vsakodnevnega izvajanja pravil enotnega trga so skupaj odgovorne Komisija in države članice. Zlasti pa je pravilna uporaba predpisov odvisna od dela nacionalnih organov, ki morajo uveljaviti njihov polni učinek.

Pravilen in pravočasen prenos prava EU je ključnega pomena za zagotovitev, da zakonodaja o enotnem trgu doseže svoje predvidene učinke. Povprečno nedoseganje prenosa direktiv o enotnem trgu⁵⁰ trenutno presega 1-odstotni prag, ki ga je Evropski svet zastavil marca 2007. Dogovorjeni cilj je izpolnilo samo pet držav članic (glej graf 3). Direktive je obenem treba pravilno prenesti in uporabljati na terenu, pri čemer je posebna pozornost namenjena težavam v zvezi z neupravičenim „čezmernim prenašanjem“. Na tem področju morajo države članice pomembno izboljšati stanje (glej graf 4).

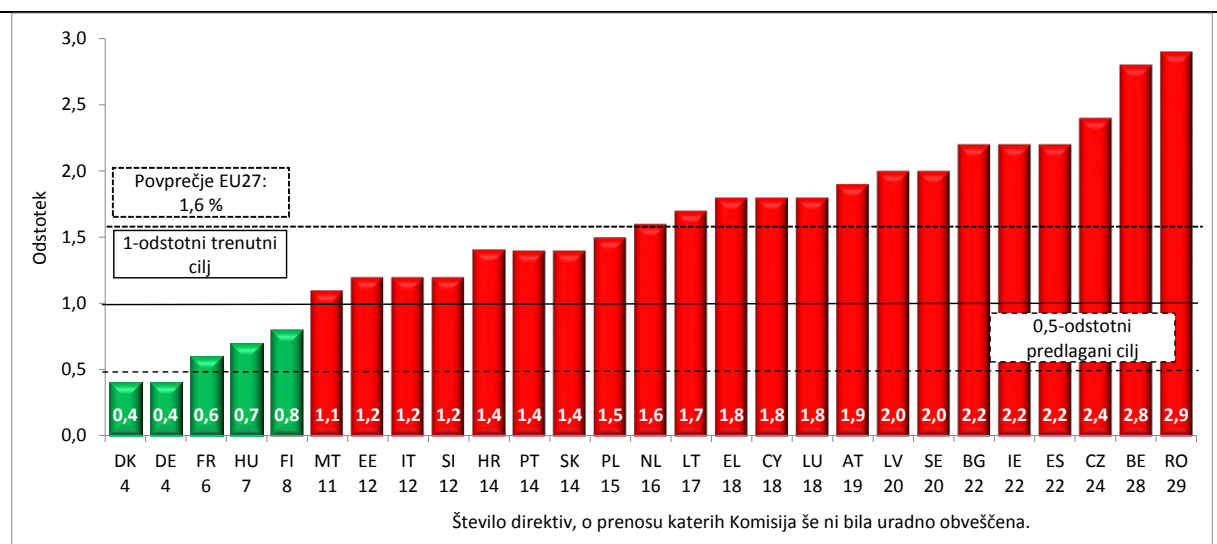
Graf 3: Nedoseganje prenosa v državah članicah na dan 10. decembra 2021⁵¹

⁴⁹ Glej tudi nedavno sporočilo Komisije o izvrševanju prava EU za Evropo, ki prinaša rezultate (COM(2022)518 final).

⁵⁰ [Pregled enotnega trga za leto 2022](#).

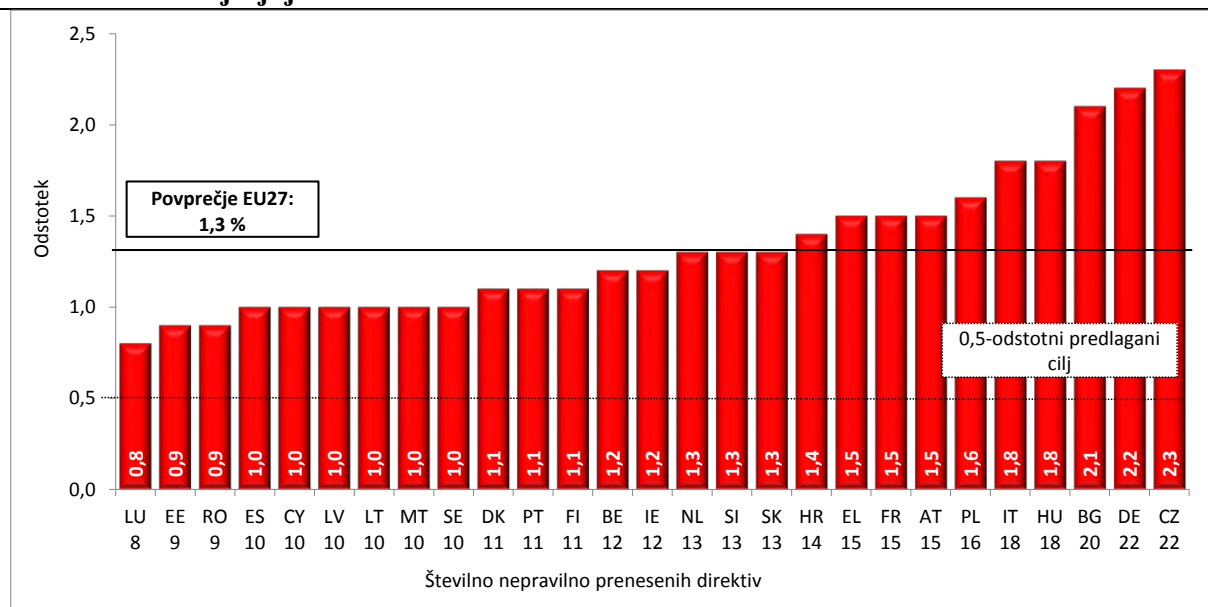
V tej analizi je upoštevanih 997 direktiv in 5 669 uredb za zagotavljanje delovanja notranjega trga, ki so bile veljavne 1. decembra 2021.

⁵¹ Za podrobnosti o ciljih glede pomanjkljivega uveljavljanja glej opombe 65 do 68.

Vir: Pregled enotnega trga⁵².

Graf 4: Primanjkljaj skladnosti v državah članicah na dan 10. decembra 2021

Vir: Pregled enotnega trga⁵³.

Ni enotnega pristopa, s katerim bi lahko pravila enotnega trga dosegla svoj polni potencial, vsekakor pa sta za uspešno upravljanje enotnega trga potrebna močna kultura skladnosti in duh partnerstva. Komisija je zavezana sodelovanju z državami članicami na primerni ravni v okviru njihovih uprav, da bi podprla in spodbujala ambiciozno izvajanje pravil enotnega trga. Poleg sodelovanja bo Komisija še naprej izvajala politiko doslednega uveljavljanja za zagotovitev, da skupno dogovorjena pravila EU pravilno in skupaj uporabljajo vse države članice.

⁵² [Pregled enotnega trga za leto 2022](#).

⁵³ [Pregled enotnega trga za leto 2022](#).

Komisija uporablja **strateški pristop k izvrševanju** in uspešno izvaja svoj akcijski načrt za uveljavljanje enotnega trga iz leta 2020⁵⁴ s poudarkom na kritičnih vprašanjih. To vključuje zagotavljanje svobode ustanavljanja, prostega pretoka blaga in storitev, vključno z mobilnostjo strokovnjakov za premostitev vrzeli v znanjih in spretnostih, zagotavljanje pravil javnega naročanja, ki podjetjem omogočajo konkurenco po vsem enotnem trgu in učinkovito uporabo javnih sredstev, odpravljanje nepoštenih plačilnih praks in zamud pri plačilih ter uveljavljanje evropskih standardov v korist državljanov in podjetij.

Komisija je februarja 2023 sprejela 24 sklepov o kršitvah za odpravo ovir na enotnem trgu storitev in lažje poslovanje podjetij v EU⁵⁵. Hkrati je bilo z odločnimi izvršilnimi ukrepi Komisije mogoče zaključiti 18 primerov kršitev zaradi resničnih izboljšav na enotnem trgu storitev.

Neupravičene ovire nastanejo, kadar je nacionalno pravo v nasprotju s pravili enotnega trga ali kadar se ta pravila nepopolno ali nezadostno izvajajo ali uporabljajo na nacionalni ravni, tudi zaradi upravnih praks nacionalnih organov. Te ovirajo zmogljivost podjetij za rast, ohranjanje konkurenčnosti ter izkoriščanje zelenega in digitalnega prehoda.

Nekatere vrste ovir so še posebej vztrajne: 60 % ovir, o katerih danes poročajo podjetja, je enake vrste, kot so bile po poročanjih pred 20 leti⁵⁶. Mnoge med njimi so povezane z **nacionalnimi predpisi in upravnimi praksami**, ki jih morajo naprej obravnavati neposredno države članice. Med ovirami, o katerih poročajo deležniki, so zapletenost nacionalnih postopkov in pomanjkljive informacije o njih, nesorazmerne nacionalne zahteve na področju storitev, vključno z mobilnostjo strokovnjakov, obremenjujoče upravne zahteve za napotitve delavcev in težave v zvezi z obdavčitvijo v čezmejnem okviru. Številnih tovrstnih ovir ni mogoče rešiti z usklajevanjem zakonodaje, zato odpravljanje ovir na nacionalni ravni ostaja najpomembnejši cilj. Instrument za tehnično podporo pomaga državam članicam izboljšati javno upravo in ustvariti spodbudno poslovno okolje.

Storitve so še posebej pomembne za gospodarstvo EU. Predstavljajo približno 70 % BDP Evropske unije in 73 % vseh zaposlitev. Storitve zajemajo najrazličnejše sektorje in mnoge različne dejavnosti. V nekaterih sektorjih prosti pretok storitev deluje dobro, saj ga omogočajo digitalne tehnologije in usklajena pravila. Pri drugih gre še vedno za pretežno domače trge, včasih tudi zaradi bistvenih značilnosti določene storitve (npr. preferenc regionalnega ali nacionalnega trga). Kjer so možnosti za nadaljnje povezovanje storitev, so ovire značilno povezane z **nacionalnimi predpisi** na področju poslovnih storitev, omejevalnimi zahtevami za izdajanje dovoljenj na področju prodaje na drobno, regulativnimi in upravnimi zahtevami, ki ovirajo čezmejno zagotavljanje gradbenih storitev, ter omejitvami v turizmu, tako glede čezmejnega zagotavljanja storitev kot pri zahtevah glede nastanitvenih storitev.

⁵⁴ Kot je opisano v Prilogi 1: Pregled stanja izvajanja akcijskega načrta za uveljavljanje enotnega trga iz leta 2020, [Letno poročilo o enotnem trgu za leto 2023](#). Izvedeni ali začeti so bili vsi ukrepi dolgoročnega akcijskega načrta za boljše izvajanje in uveljavljanje pravil enotnega trga.

⁵⁵ [Prosti pretok storitev: Komisija sprejema ukrepe \(europa.eu\)](#).

⁵⁶ Glej [30 years of single market – taking stock and looking ahead](#), [European Commission 2022](#) (30 let enotnega trga – pregled stanja in obeti za prihodnost, Evropska komisija 2022).

Okrepljeno sodelovanje med državami članicami in Komisijo ter izmenjave informacij in stališč zlasti v Svetu za konkurenčnost imajo pomembno vlogo pri učinkovitem izvajanju pravil enotnega trga ter preprečevanju kršitev prava EU od samega začetka.

Delo **projektne skupine za uveljavljanje pravil enotnega trga**⁵⁷, ustanovljene v letu 2020, je pokazalo, kako dragoceno je sodelovanje med državami članicami in Komisijo pri odpravljanju konkretnih ovir, s katerimi se podjetja EU srečujejo na enotnem trgu. Skupno in intenzivno delo v tem inovativnem forumu se osredotoča na poenostavljanje regulativnega okvira in zmanjšanje upravnih ovir na določenih področjih. Države članice so se na primer v okviru projektne skupine za uveljavljanje pravil enotnega trga dogovorile, da bodo poenostavile omejitve za strokovnjake in podjetja, ki zagotavljajočasne čezmejne storitve, in na podlagi dobrih praks odpravile preverjanja kvalifikacij za 247 poklicev ter pregledale in zmanjšale upravne in dokumentacijske zahteve.

Projektna skupina je še opredelila več kot 80 najbolj perečih ovir za hitro in nemoteno zagotavljanje dovoljenj za uvajanje naprav za vetrno in sončno energijo. Ob upoštevanju, da je v proizvodnji energije iz obnovljivih virov dejavnih 50 000 MSP, bo odprava teh ovir pospešila trajnostno rast. Tako bo EU obenem postala privlačnejša za naložbe, cilj pa obenem dobro dopolnjuje predlog akta o neto ničelni industriji, ki si prizadeva olajšati in pospešiti naložbe v proizvodne projekte z neto ničelnimi tehnologijami, da bi se tako znatno povečala proizvodnja fotovoltaičnih panelov, vetrnih turbin in drugih tehnologij čiste energije v Evropi. Obstoječi pravni okvir za izdajanje dovoljenj za uvajanje naprav za energijo iz obnovljivih virov (na podlagi direktive o energiji iz obnovljivih virov) bo s to zakonodajo kmalu dopolnjen z usklajenim pravnim okvirom, da bi se racionaliziralo tudi izdajanje dovoljenj za nove industrijske obrate, ki proizvajajo take tehnologije, vključno s projekti megatovarn. Komisija ponovno poudarja velik pomen projektne skupine za uveljavljanje pravil enotnega trga kot orodja za sodelovanje z državami članicami pri odpravi ovir na enotnem trgu, zato se opira na nadaljnja skupna prizadevanja, ki naj bi v tem okviru prinesla konkretne rezultate.

Nadaljevanje obstoječega **strukturnega sodelovanja s poslovnimi deležniki**, tudi v okviru industrijskega foruma⁵⁸, evropske podjetniške mreže (EEN), mreže odposlancev za MSP in mreže grozdov, je prav tako ključno za boljše razumevanje ovir, s katerimi se soočajo. Ta prizadevanja bodo temeljila na analitičnem delu, kot sta letno poročilo o enotnem trgu in letno poročilo projektne skupine za uveljavljanje pravil enotnega trga. **Pregled enotnega trga** je koristno orodje za vse deležnike, da lahko razumejo preostale ovire in oblikujejo ukrepe za njihovo odpravo. **Komisija bo skrbno spremljala** izbrane kazalnike iz **pregleda enotnega trga ter druge ustrezne vire v zvezi z uveljavljanjem in poslovnim okoljem**, kot so nedoseganje prenosa in primanjkljaj skladnosti, javno naročanje, zamude javnih organov

⁵⁷ https://single-market-economy.ec.europa.eu/news/single-market-task-force-continues-tackle-barriers-single-market-2022-11-29_en

⁵⁸ V industrijskem forumu so združene države članice, podjetja vseh velikosti, sindikati in civilna družba, forum pa deluje kot posvetovalni organ za deležnike in predstavlja stanje konkurenčnosti Evrope. Forum računa tudi na posebno delovno skupino, ki je zadolžena za oceno stanja enotnega trga. Hkrati aktivno prispeva k scenarijem prehoda, v katerih so upoštevani tudi regulativni izzivi za dvojne prehode in odpornost industrije Evrope. Deluje kot posvetovalni organ, hkrati pa je vir informacij o vprašanjih, s katerimi se sooča industrija, in načinih za njihovo reševanje. Forum se dva- do trikrat letno sestaja na plenarnih zasedanjih; zadnje je bilo 7. marca 2023.

pri plačilih in razpoložljivost digitalnih javnih storitev, pa tudi kazalnike, ki so bili razviti v priporočilih za reforme na področju poklicnih storitev.⁵⁹

Obstoječe instrumente sodelovanja bi bilo treba polno izkoristiti, da se izboljša nadaljnje proaktivno in praktično reševanje težav enotnega trga za državljane in podjetja, vključno z **nujnim ukrepanjem držav članic za zagotovitev, da imajo nacionalni centri SOLVIT**⁶⁰ zadostne in primerne človeške vire. Temeljito pregledovanje nacionalnih ukrepov pred njihovim sprejetjem se je pokazalo kot posebej učinkovito pri preprečevanju nasprotij s pravili enotnega trga. S storitvijo SOLVIT je bilo mogoče v letu 2021 rešiti več kot 2 000 primerov⁶¹, stopnja rešenih zadev pa je bila v povprečju 87-odstotna.

Mehanizem uradnega obveščanja na podlagi **direktive o preglednosti enotnega trga (sistem uradnega obveščanja na podlagi direktive o preglednosti enotnega trga)**⁶² se je razvil v dejansko preprečevalno orodje, ki je že v zgodnji fazi okrepil dialog in sodelovanje med državami članicami in Komisijo, na primer glede prometa z nizkimi emisijami ali recikliranja in zmanjševanja odpadkov.

Za večjo skladnost s pravili enotnega trga namerava Komisija **poenostaviti obveznosti držav članic za obveščanje z vzpostavitvijo enotne vstopne točke za obveščanje** za uradna obvestila o enotnem trgu. Medtem ko morajo države članice trenutno uporabljati različna orodja za obveščanje, vzpostavljena na podlagi različnih zakonodajnih aktov o enotnem trgu, bo enotno okence za uradna obvestila državam članicam omogočilo, da vsa uradna obvestila zaključijo na enem mestu.

Na področju storitev Komisija uvaja tudi prednostni postopek, da bi skupaj z **državami članicami odpravljala ovire za prosti pretok storitev v industrijskih ekosistemih z visokim deležem storitev**, ki še niso izkoristili svojih možnosti za čezmejno trgovino. Ti ekosistemi so predvsem gradbeništvo, prodaja na drobno, turizem in poslovne storitve.

Mnoge ovire pogosto niso mišljene kot take, temveč gre pogosto preprosto za učinek različnih načinov delovanja, ki so bili v različnih obdobjih zasnovani v različnih državah članicah in osredotočeni na nacionalne ali lokalne vidike. Morda niti niso v očitnem nasprotju s Pogodbo ali usklajenimi pravili. Kljub temu lahko pomembno ovirajo čezmejno poslovanje. Kljub koristim, ki jih lahko vsi uživamo zaradi lažjih izmenjav, lahko praktične rešitve ovirajo močni osebni interesi, druge politično bolj prepoznavne prednostne naloge in/ali zgolj pasivnost. Komisija s svojimi izvršilnimi in mobilizacijskimi pooblastili ne more biti edina zagovornica interesov na enotnem trgu. Enotni trg potrebuje predanega zagovornika tudi v nacionalnih upravah. Komisija zato vsem državam članicam predlaga, naj ustanovijo poseben

⁵⁹ Glede na pregled enotnega trga je bil zadnji rezultat v zvezi z zagotavljanjem digitalnih javnih storitev za podjetja pri dveh tretjinah držav članic zelo visok (približno 80 ali več). Nasprotno pa je v letu 2022 19 držav članic od 27 izkazovalo večje zamude javnih organov pri javnih plačilih kot v letu 2019. Kazalniki javnega naročanja na splošno kažejo na stabilne razmere z rahlimi izboljšavami. V številnih državah članicah so še možnosti za dodaten napredek na področjih, kot sta delež razpisov za javna naročila z enotnim ponudnikom in delež neposrednih oddaj javnih naročil. Pri poklicnih storitvah pregled kaže zelo skromen napredek med letoma 2007 in 2021 glede odprave regulativnih ovir za vstop v poklice in začetek njihovega izvajanja. Pravne storitve so na enotnem trgu še vedno eden najbolj zaščitenih poklicev.

⁶⁰ Nacionalni centri SOLVIT – Evropska komisija (europa.eu).

⁶¹ *SOLVIT's Helping Hand in the Single Market: celebrating 20 years* (Pomoč SOLVIT na enotnem trgu: praznovanje 20. obletnice) https://ec.europa.eu/solvit/docs/2022/anniversary_report_web_en.pdf.

⁶² [Direktiva o preglednosti enotnega trga – EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

urad za enotni trg, ki bo obravnaval ovire na njem. Tak urad bi moral imeti višje vodstvo in primerne vire ter stalnega poročevalca, ki bi proaktivno odpiral vprašanja in predlagal rešitve v okviru nacionalnega sistema odločanja⁶³. To delo bi se dopolnjevalo z orodji za sodelovanje, kot sta SOLVIT in projektna skupina za uveljavljanje pravil enotnega trga, in bi zlasti lahko prispevalo k odpravi preostalih ovir za storitve.

Posebej pomembno je **preprečevanje nastanka novih trgovinskih ovir**, zlasti v storitvenem sektorju, kjer raznoliki nacionalni predpisi in močni osebni interesi omejujejo zmožnost večjega povezovanja enotnega trga. **Direktiva o storitvah** od držav članic zahteva, da so novi predpisi, ki jih uvajajo, upravičeni in sorazmerni, predvsem glede omejitev, kot so ozemelske omejitve, predpisi o lastništvu podjetij ali fiksne tarife. Direktiva o storitvah državam članicam nalaga tudi, da Komisijo in druge države članice uradno obvestijo o novih tovrstnih zahtevah.

Hkrati **direktiva o preskusu sorazmernosti** državam članicam od leta 2020 zagotavlja okvir, da pred začetkom veljavnosti morebitnih novih nacionalnih pravil ocenijo in pojasnijo, zakaj so ta nediskriminatorna in sorazmerna. Vendar se ta direktiva uporablja samo za del storitvenega gospodarstva, in sicer za regulirane poklicne storitve. Komisija namerava skupaj z državami članicami proučiti, kako čim bolje izkoristiti ta okvir za storitve v širšem smislu, ne le poklicnem. To bo storila s prilagoditvijo orodja za obveščanje iz direktive o storitvah in z zagotovitvijo dodatnih ciljnih smernic državam članicam o uporabi teh meril sorazmernosti. To bo pomembno prispevalo k boljšim in manj omejevalnim predpisom ter preprečilo zatekanje k dragemu in nepotrebno konfliktnemu naknadnemu uveljavljanju.

Večja skupina držav članic je začela sodelovati s Komisijo za prostovoljno uvedbo **skupne elektronske prijave za napotene delavce**⁶⁴. Komisija poziva vse države članice, naj si prizadevajo zaključiti svoje delo do konca leta 2023.

Potrebna je **obnovljena politična zavezanost** na vseh ravneh za okrepljeno uporabo in uveljavljanje pravil enotnega trga in izpolnitev preteklih zavez⁶⁵. Komisija bo **nacionalne organe, odgovorne za enotni trg, redno obveščala o rezultatih pregleda enotnega trga**, zlasti v Svetu za konkurenčnost. V razpravi bi bilo treba oceniti napredek pri doseganju ciljev, ugotoviti možne dodatne ukrepe za večjo uspešnost držav članic pri uveljavljanju pravil enotnega trga ter zmanjšanju nepotrebnih in nesorazmernih ovir.

Komisija se sklicuje na svoj prejšnji poziv državam članicam, naj se zavežejo k omejitvi nedoseganja prenosa na 0,5 % za vse direktive⁶⁶ in 0 % za direktive, ki bi se morale začeti izvajati pred več kot dvema letoma⁶⁷. Enako se sklicuje na svoj prejšnji predlog za omejitve

⁶³ Njegovo vlogo bi bilo treba prilagoditi različnim sistemom upravljanja, npr. v federalnih ali izrazito decentraliziranih ureditvah.

⁶⁴ Po opravljenih posvetovanjih in študiji izvedljivosti je do začetka leta 2023 20 držav članic sklenilo dogovor o sodelovanju pri skupnem obrazcu, kot je bil napovedan v posodobljeni industrijski strategiji za leto 2021.

⁶⁵ Cilj 1-odstotnega nedoseganja prenosa (odstotek direktiv enotnega trga, o katerih Komisija še ni bila popolno obveščena), ki ga je določil Evropski svet v Bruslju 8.–9. marca 2007, in 0-odstotnega nedoseganja prenosa direktiv, ki bi se morale začeti izvajati pred več kot dvema letoma, ki ga je določil Evropski svet v Barceloni 15.–16. marca 2002.

⁶⁶ Cilj 0,5-odstotnega nedoseganja prenosa, ki ga je Komisija predlagala v Aktu za enotni trg (COM(2011) 0206).

⁶⁷ Cilj 0-odstotnega nedoseganja prenosa direktiv, ki bi se morale začeti izvajati pred več kot dvema letoma, ki ga je določil Evropski svet v Barceloni 15.–16. marca 2002.

primanjkljaja skladnosti na 0,5 % za vse direktive⁶⁸. Hkrati je Komisija v primerih, ki zadevajo nesporočanje ukrepov za prenos, predlagala cilj 12 mesecev od pošiljanja uradnega opomina do rešitve primera ali predložitve zadev v zvezi s kršitvami Sodišču⁶⁹.

Na podlagi zgoraj navedenih elementov **Komisija predlaga določitev konkretnih ciljev pri uveljavljanju**, da bi se **tako nedoseganje prenosa kot primanjkljaj skladnosti omejila na 0,5 %**. Predlaga tudi določitev **referenčnega merila za SOLVIT**, da bi se tako v vsaki državi članici 90 % primerov rešilo v 12 mesecih. Obenem bo poročala o svojih ugotovitvah glede napredka pri odpravljanju ovir enotnega trga v okviru orodij za sodelovanje, kot je projektna skupina za uveljavljanje pravil enotnega trga.

3.2. Nadaljnje spodbujanje zelene in digitalne razsežnosti enotnega trga

Enotni trg bo ključen za **zeleni prehod EU in njeno krožno gospodarstvo**. Da bi EU lahko uresničila podnebno nevtrarno gospodarstvo, mora ohraniti svoj vodilni položaj v čistih tehnologijah in svojo konkurenčno prednost pri razogljičenju. Učinkoviteje moramo uporabljati materiale in druge vire ter preiti na krožno gospodarstvo, ki ohranja vrednost materialov v proizvodih, odpadke pa zmanjšuje na minimum. Akcijski načrt za krožno gospodarstvo se uvaja z ambicioznimi cilji za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda.

Skupna pravila, ki se uporabljajo po vsej EU, bodo podjetjem olajšala soočanje s tem izzivom in omogočila doseči naše cilje, morebiti tudi na svetovni ravni. **Pravila o okoljsko primerni zasnovi za trajnostne proizvode** pospešujejo in povečujejo obnovo in recikliranje surovin iz proizvodov ob koncu njihovega življenjskega cikla ter tako zmanjšujejo nastajanje odpadkov. **Pobuda za potni list za izdelke** bo potrošnikom in gospodarskim subjektom omogočila enostaven dostop do informacij o skladnosti proizvodov ter o vsebnosti recikliranih materialov in materialov, ki jih je mogoče reciklirati, v njih.

Okvir EU za trajnostno financiranje ponuja orodja, ki omogočajo zasebnemu kapitalu naložbe v zelene dejavnosti in financiranje prehoda. Taksonomija EU ponuja seznam trajnostnih gospodarskih dejavnosti, prilagojenih vlagateljem, ki si prizadevajo za trajnostne naložbe s čistimi tehnologijami.

Medtem ko je trenutna zasnova trga električne energije EU z leti omogočila delovanje učinkovitega in dobro povezanega trga, ki je spodbujal uvajanje energije iz obnovljivih in nizkoogljičnih virov ter čistih prilagodljivih tehnologij, je nedavna energetska kriza opozorila na številne pomanjkljivosti, zaradi katerih so bila gospodinjstva in podjetja izpostavljena znatnim zvišanjem cen, ki so se poznala na njihovih računih za elektriko. EU je v odziv na krizo sprejela nabor orodij za cene energije, ki vsebuje ukrepe za obravnavanje visokih cen (med njimi dohodkovno podporo, davčne olajšave ter ukrepe za varčevanje s plinom in njegovo skladiščenje), ter načrt REPowerEU z dodatnimi ukrepi in financiranjem za povečanje energijske učinkovitosti in energije iz obnovljivih virov, da bi se zmanjšala

⁶⁸ Cilj 0,5-odstotnega primanjkljaja skladnosti, ki ga je Komisija predlagala v Aktu za enotni trg (COM(2011) 0206).

⁶⁹ Sporočilo Komisije – Pravo EU: z boljšo uporabo do boljših rezultatov (C(2016) 8600).

odvisnost od ruskih fosilnih goriv. Komisija je predlagala reformo zasnove trga električne energije⁷⁰.

Digitalizacija je kot del našega vsakdanjika vseprisotna. Je ključno gonilo konkurenčnosti in razvitosti EU ter blaginje naših družb. Komisija je z **aktom o digitalnih storitvah** in **aktom o digitalnih trgih** pridobila nova neposredna preiskovalna in izvršilna pooblastila, ki so že znana na nekaterih drugih področjih, kot sta konkurenčno pravo ali finančna uredba. Zavezala se je k sprejetju vseh potrebnih preiskovalnih in izvršilnih ukrepov ter uporabi svojih nadzornih pooblastil zoper zelo velike spletne platforme in zelo velike spletne iskalnike kot tudi vratarje, kjer ti ne bodo dosegali skladnosti z obveznostmi iz akta o digitalnih storitvah ali akta o digitalnih trgih.

Evropejci na vsem enotnem trgu potrebujejo dostop do **zanesljive, hitre in varne poveztljivosti** po vsej Uniji, ki zagotavlja visoko stopnjo varnosti vse kritične infrastrukture v EU, tudi elektronskih komunikacij in digitalnih infrastruktur. Vzporedno s predlogom za **akt o gigabitni infrastrukturi**, ki je bil sprejet 23. februarja, je Komisija odprla široko raziskovalno posvetovanje o prihodnosti sektorja poveztljivosti. V njem se proučuje tudi možnost **prehoda na resnično enoten trg elektronskih komunikacij**. Od tega bi na koncu imeli koristi državljani, ki bi pridobili boljše in cenovno dostopnejše telekomunikacijske storitve.

Evropska strategija za podatke iz leta 2020 si prizadeva vzpostaviti resnično enoten trg za podatke, kjer se v celoti upoštevajo evropska pravila o zasebnosti in varstvu podatkov in kjer velja pravna jasnost, kdo lahko dostopa do podatkov in jih uporablja ter pod kakšnimi pogoji. Komisija je februarja 2022 predlagala akt o podatkih, ki bo vzpostavil temeljni okvir za zagotovitev pravičnosti v digitalnem okolju, spodbudil konkurenčen podatkovni trg, omogočil inovacije na podlagi podatkov in povečal dostopnost podatkov za vse. Splošni okvir bo podprt z vzpostavitvijo in medsebojno povezanostjo **skupnih evropskih podatkovnih prostorov** v strateških sektorjih in na področjih javnega interesa.

Poleg objave tega sporočila **Komisija odpira tudi podatkovni prostor za javna naročila**⁷¹, ki bo zagotovil dostopnejše in kvalitetnejše podatke za javna naročila, katerih vrednost dosega približno 2 bilijona EUR (skoraj 13,6 % BDP EU)⁷². S tem podatkovnim prostorom se bodo ustvarili enaki konkurenčni pogoji za podjetja, ki se prijavljajo na projekte javnega naročanja kjer koli v EU. To orodje bo še posebej koristno za MSP. Javnim kupcem in podjetjem bo pomagalo izboljšati njihove strategije naložb in oddajanja naročil ter omogočiti vsem deležnikom večjo preglednost in večjo stroškovno učinkovitost.

Predlagani **evropski zdravstveni podatkovni prostor** ne bo le opolnomočil posameznih pacientov, temveč bo hkrati omogočil z zdravjem povezane raziskave in inovacije na evropski ravni⁷³. Odpraviti je treba preveliko razdrobljenost enotnega trga za zdravila, da bi se pospešilo njihovo kroženje v korist pacientov v EU.

⁷⁰ COM(2023) 148 final.

⁷¹ C(2023) 1696.

⁷² Do danes je le majhen del podatkov iz zgolj 20 % vseh razpisov dostopen in na voljo za analitične raziskave na enem mestu, tj. v podatkovni zbirki EU Tenders Electronic Daily (TED). Nasprotno pa je 80 % podatkov v različnih oblikah in sistemih razpršenih po vseh državah članicah.

⁷³ [Evropski zdravstveni podatkovni prostor \(europa.eu\)](https://europa.eu/evropski-zdravstveni-podatkovni-prostor).

Po več desetletjih razprav bo evropski patent z enotnim učinkom junija 2023 končno postal resničnost. To predstavlja **že dolgo potrebno poglobitev enotnega trga za tehnologijo**. Patenti so najmočnejši od vseh pravic intelektualne lastnine in obenem kritični za naložbe v digitalni prehod. Po simulacijah bi lahko evropski patent z enotnim učinkom za 1,8 milijarde EUR povečal letne neposredne tuje naložbe v EU⁷⁴. Evropski patent z enotnim učinkom bo pospremila reforma patentov, ki so bistveni del standardov, **z določitvijo standardov za izdajanje dovoljenj na svetovni ravni** na način, ki maksimizira naložbe v raziskave in razvoj tako imetnikov kot izvajalcev patentov, ki so bistveni del standardov.

Z digitalizacijo lahko državljani vse lažje prek meja uresničujejo svoje pravice na področju socialne varnosti. Komisija bo v letu 2023 predstavila pobudo za **digitalizacijo koordinacije sistemov socialne varnosti** v povezavi z delom na pilotnem projektu za evropsko izkaznico socialnega zavarovanja⁷⁵. Pobuda bo predstavila, kako lahko digitalizacija na tem področju olajša izvajanje pravic državljanov do socialne varnosti po vsej Evropi ter tako podpira prosto gibanje oseb in mobilnost delovne sile. V njej bodo opisani napredek pri digitalizaciji socialne varnosti, glavni izzivi in priložnosti, povezave z drugimi digitalnimi pobudami, določeni bodo tudi jasni mejniki do leta 2030 v podporo dolgoročni viziji Komisije za bolj interoperabilne in medsebojno povezane sisteme socialne varnosti.

EU ima aktivno vlogo tudi na področju davčnih politik, kjer lahko obravnava izkrivljanja in zagotavlja dobro delovanje enotnega trga. Predlog **DDV v digitalni dobi**⁷⁶ bo na primer pomembno prispeval h krepitvi enotnega trga z dodatnim poenostavljanjem obveznosti trgovcev, zlasti malih in srednjih podjetij, glede DDV, hkrati pa je v njem predlagana obveznost digitalnega poročanja, ki bo preprečila nadaljnjo razdrobljenost v EU. S predlogom Poslovanje v Evropi: okvir za obdavčitev dohodkov (BEFIT), ki je trenutno v pripravi, bo za EU uveden enoten pravilnik za davke od dohodkov pravnih oseb, s čimer bo vzpostavljen enoten pristop za obdavčitev podjetij po vsej Uniji.

Komisija hkrati pripravlja ambiciozno **reformo carinske unije**, ki bo dodatno okrepila sodelovanje med carinskimi organi in organi za nadzor trga, saj bo vključevala centralizirano podatkovno analitiko o obvladovanju tveganj ter celovitejšo in bolj strukturirano izmenjavo podatkov iz več virov. Da bi podjetja EU lahko v luči novih geostrateških izzivov bila uspešna in ohranjala svoje proizvodne zmogljivosti na enotnem trgu, je izjemno pomembno, da se ohrani njegova celovitost in enaki konkurenčni pogoji s proizvajalci iz tretjih držav. Ključni cilj carinske unije je torej učinkovitejše in uspešnejše uveljavljanje pravil EU na zunanjih mejah, vključno s prepovedmi in omejitvami⁷⁷.

⁷⁴ <https://www.epo.org/service-support/publications.html?pubid=162#tab3>

⁷⁵ Ta izkaznica dopolnjuje elektronsko izmenjavo informacij o socialni varnosti (EESSI), ki omogoča izmenjave med organi s spodbujanjem medsebojne povezanosti in izmenjav med mobilnimi državljani, ustanovami socialne varnosti in drugimi ustreznimi javnimi upravami (npr. inšpektorati za delo ter izvajalci zdravstvene dejavnosti), s čimer je preverjanje upravičenj iz naslova socialne varnosti postalo mogoče v realnem času, tudi s strani akterjev, ki nimajo dostopa do sistema EESSI.

⁷⁶ Glej (COM(2022) 701 final).

https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/value-added-tax-vat/vat-digital-age_en.

⁷⁷ Dodaten primer okrepljenega sodelovanja carinskih organov in organov za nadzor trga je nedavno sprejeta uredba o okolju enotnega okenca EU za carino, ki zagotavlja medsebojno povezanost nacionalnih carinskih sistemov: Uredba (EU) 2022/2399 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. novembra 2022 o vzpostavitvi

Za uspešen prehod na zeleno in digitalno gospodarstvo je potrebna delovna sila z ustreznimi izobrazbenimi znanji in spretnostmi. Že danes 77 % podjetij poroča o težavah pri iskanju zaposlenih s potrebnimi znanji in spretnostmi⁷⁸. Ključno orodje, ki podjetjem zagotavlja dostop do znanj in spretnosti, ko in kadar jih potrebujejo, je **sistem EU za poklicno mobilnost**, ki je od leta 1997 že 800 000 ljudem omogočil izvajanje njihovega poklica v drugi državi članici. Od leta 2013 je mobilnost z uvedbo **evropske poklicne izkaznice in skupnega preizkusa usposobljenosti** postala lažja, vendar v le omejenem številu poklicev. Da bi izkoristila ta potencial ter pospešila in poenostavila priznavanja poklicnih kvalifikacij v drugih državah članicah za še več ljudi, bo Komisija z državami članicami preučila možnost širše uporabe teh in podobnih orodij. Poleg tega bo v letu 2023 predstavila **predlog za lažje priznavanje kvalifikacij državljanov tretjih držav**, da bi enotni trg postal privlačnejši za talentirane in usposobljene delavce zunaj EU. Komisija bo obenem preizkusila evropsko potrdilo o digitalnih znanjih in spretnostih za zagotovitev minimalne ravni kakovosti pridobivanja in izpopolnjevanja digitalnih znanj in spretnosti ter njihovega priznavanja po vsej EU. Vzporedno s tem bomo do leta 2025 vzpostavili evropski izobraževalni prostor ter tako obogatili digitalno in zeleno razsežnost izobraževalnih sistemov držav članic, učencem in učiteljem olajšali delo po vsem enotnem trgu, raziskovalcem in univerzam pa olajšali sodelovanje.

* * *

4. SKLEPI

Od enotnega trga imajo v gospodarskem, družbenem in geopolitičnem smislu koristi državljani, podjetja in celotna EU. Čeprav so te koristi nesporne, je treba nadaljevati s skupnimi prizadevanji, da se **raziščejo in najdejo rešitve** za nadaljnje izkoriščanje še neizrabljenih možnosti. Enotni trg se bo moral še naprej **prilagajati novim razmeram** geopolitičnega okolja, tehnološkega razvoja, zelenega in digitalnega prehoda ter potrebi po spodbujanju dolgoročne konkurenčnosti in produktivnosti EU.

Ustanovitev enotnega trga pred tridesetimi leti je bila sad skupnih prizadevanj. **V prihodnje** moramo v okviru navedenih novih razmer še naprej čim bolj povečati koristi enotnega trga. Najprej se je treba ponovno osredotočiti na odpravo ovir na področjih, ki so najpomembnejša za celotno gospodarstvo, kot so storitve, kapitalski trgi, trgi energije ter digitalni in podatkovni trgi. Drugič, dejavnosti uveljavljanja se morajo osredotočiti na področja z najbolj neizkoriščenim potencialom, kot so poslovne storitve, prodaja na drobno, gradbeništvo in turizem. Tretjič, potrebna so jasna referenčna merila za odpravo primanjkljajev v zvezi s

okolja enotnega okenca Evropske unije za carino in spremembi Uredbe (EU) št. 952/2013 (UL L 317, 9.12.2022, str. 1).

⁷⁸ [Letno poročilo o enotnem trgu za leto 2023](#), str. 23.

prenosom in izvajanjem pravil EU, odpravljanjem upravnih ovir in izboljšanjem poslovnega okolja.

Komisija bo spremljala napredek na podlagi pregleda enotnega trga in drugih ustreznih virov, povezanih z uveljavljanjem in poslovnim okoljem, ter napredek v okviru storitve SOLVIT in orodij za sodelovanje, kot je projektna skupina za uveljavljanje pravil enotnega trga.

Na podlagi zgoraj predstavljenih elementov bo poročanje Komisije o napredku pri **uveljavljanju in izvajanju pravil enotnega trga** ter o **odpravljanju ovir na enotnem trgu** podlaga za **razprave v Svetu in Evropskem svetu**. Voditelji držav in vlad so pozvani, naj o tem razvoju letno razpravljajo v okviru spomladanskega Evropskega sveta.

Za vse to bo potrebno **skupno prizadevanje vseh akterjev** – Evropskega parlamenta, držav članic, Komisije ter podjetij, MSP in organizacij civilne družbe –, kjer bo vsak moral opraviti svojo vlogo.

Komisija poziva voditelje, vlade, zakonodajalce in socialne partnerje, naj ob tej obletnici enotnega trga **podvojijo svoja prizadevanja, da bi enotni trg deloval še naprej in bolje** za ljudi in podjetja. Potreben je nadaljnji razmislek o tem, kakšen naj bo razvoj enotnega trga v prihodnjih 30 letih.